

Rafael Iturzaeta Martija

*Zarautz,
Gipuzkoa
(1928-2011)*

Aurkibidea

Biografia

Gurmendi kaleko Tente baserrian
jaioa. Tentetarren familiakoa,
Zarauzko familia ezaguna. Tente
baserria kalean bertan zegoen.

Zintak

ZAR-031

- **Proiektua:** Zarautz Hizketan - Zarauzko euskara eta ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Maiz, Belen - Muniozguren, Fernando
- **Data:** 2005-05-17
- **Iraupena:** 90 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Transkribatzailea(k):** Zabaleta Zuloaga, Miren

ZAR-101

- **Proiektua:** Zarauztar aitona-amonen hizkera
- **Elkarrizketatzailea(k):** Loidi Udabe, Aitor
- **Data:** 1987-01-01
- **Iraupena:** 14 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k):** Loidi Udabe, Aitor

Pasarteak

1. Auzoa nolakoa zen; kale-baserriak

- **Erref:** ZAR-031/002
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:01:47. **Bukatu:** 00:03:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Gerra-aurreko miseria. Kale-baserriak nekagarriak omen ziren. Baserria zegoen bideak "camino del estadio" zuen izena. Ze etxe zeuden inguruan.

2. Tente gaitzizenaren jatorria

- **Erref:** ZAR-031/003
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:03:47. **Bukatu:** 00:05:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Auzokoek asko laguntzen zioten elkarri: auzolana. Astazubi-berri zuen izena baserriak, baina gaitzizena "Tente" zen. Beraien aitonari jarritako izena zen, gizon kurioa zelako. Ez zuen aitona ezagutu.

3. Auzoko giroa; bideak, argia

- **Erref:** ZAR-031/004
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:05:14. **Bukatu:** 00:06:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

<p>Etxean ondo konpontzen ziren eta baita ingurukoekin ere. Bideak lurrezkoak izaten ziren. Zarautzik etxera bazituzten zenbait bonbilla. Nor aritzen zen argiak jartzen.</p>

4. Kale-baserriko bizimodua

- **Erref:** ZAR-031/005
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:06:20. **Bukatu:** 00:07:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Berdura hartzen zuten etxean eta ganadu pixka bat ere bazuten. Mahatsa ere bazuten. Arropa berririk nekez izaten zuten.

5. Kale-baserriko bizimodua; janaria

- **Erref:** ZAR-031/008
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:08:30. **Bukatu:** 00:10:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Asko ziren etxean eta ontzi batetik jaten zuten. Babarruna jaten zuten gehienez. Baina ogia eta olioia falta zitzaizkien. Txerri bat ere hiltzen zuten urtero. Kaletarrak okerrago egoten ziren. Haragia astean behin jaten zen, igandetan.

6. Gerra-aurreko harategiak

- **Erref:** ZAR-031/009
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:10:44. **Bukatu:** 00:11:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:

Gerra-aurretik Zarautzen zeuden harategiak.

7. 'Xenpelar'ren bertsoaren azalpena

- **Erref:** ZAR-031/010
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:11:34. **Bukatu:** 00:12:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Bertsolaritza
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Kantei buruzko azalpenak

Laburpena:

<p>Xenpelarren bertso-zati bat abesten du, eta bertso hori zeri abestutakoa den azaldu. Basarri bertsolaria auzokoa zuen, Azken Portun bizi zen.</p>

8. Elkano auzoaren mugak

- **Erref:** ZAR-031/011
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:12:50. **Bukatu:** 00:13:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Auzoa, berez, Elkano da, errekek egiten zuen bereizketa eta.

9. Zer jaten zuten; olagarroa

- **Erref:** ZAR-031/012
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:13:52. **Bukatu:** 00:15:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Postrerik ez zuten jaten; jaietan arroz-esnea. Afaritan porru-patatak jaten zituzten gehienez eta gosaltzeko baratxuri-zopa edo olagarro-zopa eta katilukada esne. Olagarroa erosi egiten zen. Nortzuk egiten zuten olagarrotan.

10. Mutilak fraideetara eta neskak eskola publikora

- **Erref:** ZAR-031/013
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:15:54. **Bukatu:** 00:17:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:

Fraideetan ibili zen eskolan lau urtean. Hanka-hutsik ere ibiltzen ziren. Eskolara goiz eta arratsalde joaten ziren. Bere arrebak eskola publikora joaten ziren; irakasle ona zuten.

11. Herritarren arteko giroa: jendea elkartuago zegoen

- **Erref:** ZAR-031/014
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:17:26. **Bukatu:** 00:19:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

<p>Errepublika garaiko aldaketa eskolan. Karabineroek eta denek euskaraz ikasi behar izaten zuten orduan. Ez zen arazorik jendearen artean, giro ona izaten zuten elkarrekin. Gerraostean ere orain baino elkartuago zeuden, eta nahiz eta dirurik ez izan, tabernetan kantari ibiltzen ziren.</p>

Transkripzioa

- Sentituko zan errepublika garaian ta, pixkat, e, frankismoan baiño hobeto, eskola irikiyagua izango zan, ez?

- Errepublika garaian? Kendu in zituen sotanak eta. Traje, trajiakin ta hola ibiltzen zian ta hermanuak 'e bai, bai. Ta hemen orduan ze, errepublikanuak zenbat izango zian, ba? Danak euskaldunak eta erdaldunak 'e karabiñero ta holakuak eta ikasi beharko euskeraz. Danak earki ikasten zuen! Muxarra ba al dakizu zein da, Muxarra? Potxotan ta ibiltzen dana, aguazilla? Haren aitona karabiñerua zan, baiño earki ikasi zun euskeraz, joe! Beharko! Iñork ez zekin erderaz, guk ez gendekiun erdera. Ta, hantxe, karabiñeruak zeatan, nola, domino o esaten zuen o hortan, ttak eta tak ibiltzen zian hoiek. Ta, ez zeon gauza haundiik, ez eztabaidik eta. Bat zeon hamen, e, karlistak eta nazionalistak euki zuen pixkat zea. Baiño geo, gerra honek hondatu zun dana. Gerra ezkeo dana nahastu zan ta, ... Ta orduan, gerra bukatu ta geo, halare jendia alkartuta ibiltzen zan. Ta beste ambiente bat oainguan aldian. Launarte gehio. Diruik 'e ez gendukan. Paga ze emango ziun, ba? Ta, tabernetan kantatzen ta kuadrillak eta. Ta beste kuadrilla juntatu ta danak kantatzen, ta.

12. Txikiteoa eta "Café torero"

- **Erref:** ZAR-031/015
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:19:30. **Bukatu:** 00:20:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Dozena bat sagardotegi inguru egongo ziren Zarautzen. Ez zegoen dirurik txikiteorako eta sarritan "café torero" hartu behar izaten zuten.

13. Gabonetako menua

- **Erref:** ZAR-031/016
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:20:23. **Bukatu:** 00:22:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

<p>Gonbidautza. Orduan festa zen bazkari desberdina egitea. Oilaskoa urtean bitan bakarrik jaten zen. Gabonetan olio-aza, haragia eta konpota jaten zen. Edateko beti sagardoa. Sagardoa etxean egiten zuten.</p>

14. Azokara saltzera; lehengo bizimodua

- **Erref:** ZAR-031/018
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:23:05. **Bukatu:** 00:24:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:

Azokara joaten ziren barazkiak saltzera. Aza, tomate, patata.. eramaten zuten. Lehen inork ez zeukan asko eta inbidia gutxiago zegoen.

15. Prozesioak noiz eta non egiten ziren

- **Erref:** ZAR-031/019
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:24:06. **Bukatu:** 00:26:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Gurasoak oso elizkoiak ziren. Aita prozesioetan estandartearekin joaten zen. Noiz egiten ziren prozesioak. Kaleak apaindu egiten ziren. Nondik nora izaten ziren prozesioak. Don Fernando izaten zen zuzendaria.</p>

16. Kuadrilletako giroa

- **Erref:** ZAR-031/023
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:31:12. **Bukatu:** 00:32:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

<p>Tabernetan kuadrillan abesten zutenean rantxera eta tangoak abesten zituzten. "Tximista" taldekoak eta "Aitzakia"-koak nortzuk ziren. Lehenago errazago konfomatzen ziren, eta laguntasun gehiago zegoen.</p>

Transkripzioa

- Umetako kantik eta zeoze gogoratzen al dezu? Umetan hola?
- Elizako kantik.
- Elizako kantik, bestela ez.
- Ez, guk ez. Nik gaztetan ta, kuadrillak eta kantatzen zuenian ta, rantxera ta kantatzen zan orduan asko tabernetan ta, joño. Tanguak eta, bazian eokiyak, e! Zea, Juanito Illarramendi ezautzen dezu? Hoiek eta, kuadrilla hori, Agustin Primo ta, kuadrilla hori, hoiek zian Tximistakuak. Tximista deitzen dia hoiei ekipua fubolian ateatzen zian ta, Tximista. Ta bestia, Iñaki Murua ta horiek, Aitzakikuak, Aitzaki zan fuboleko zea, ekipua zuen hoiek. Ta hoiek biyak bakarrik ziaben hamen. Ta, kantatzen, joño! Ta geo hemen, Felipe Zubiaurre ta habek 'e oso onak zian kantatzen. Alaia oso, konformatuo giñan orduan. Danok berdiña giñan, ta, ze. Bizikera aldatu in da asko, Jesus! Zan dana orduan hoixe, launtasun haundiya zion, launtasun haundiya. Ta politikak 'e ez zun hainbeste eragin. Gerra bukauta 're, alkarrekin ondo etortzen giñan, bai batekuak ta bai bestekuak.

17. Karlistak edo nazionalistak nortzuk izaten ziren

- **Erref:** ZAR-031/025
- **Iraupena:** 0:00:34. **Hasi:** 00:34:36. **Bukatu:** 00:35:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak

Laburpena:

<p>Herriko karlistak arotzak, lorezainak.. aristokraziakoentzat lan egiten zutenak ziren. Tailarretakoak, berriz, nazionalistak.</p>

Transkripzioa

- Ta hamengo, neetzako, e, karlistak jenealen zian jardiñeruak, arotzak, markesai ta lana iten ziyoen, ta hoiek zian. Geo tallerretakuak ya nazionalistak. Baiño, karlistak indar haundiya euki zuen lehen, e!, esaten duenez, nik [...] Aitai aitzen diyot eta. Geo, bai, ba! Haiek markesai ta eman behar.

18. Euskaldunak izatearren, isuna

- **Erref:** ZAR-031/027
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:36:40. **Bukatu:** 00:37:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Isun asko jartzen zen orduan. Beraiek ere bazuten 500 pezetako isuna, eta orduan diru asko zen. Dena den, gaur egun, gorroto handiagoa dagoela uste du.

Transkripzioa

- Orduan, jo, multak eta asko azaltzen zian ordun, e! Geuk 'e geure itxian bostehun pestako multa gendun. Orduan bostehun peztako, behi bat baliyo, behi batek baliyo zun [...], ta ze, ta. Bost milla peztako asko nazionalistak. Semiak frentian zauden gurasuai multa asko.

- Zeatikan?

- Nazionalistak zialako.

- Besteik gabe?

- Karo! Holaxe zeon ordun hamen, joño! Tristia, egoera tristia. Bueno! Ba, geo hori pasa ta, nei iruitzen zat, uain ordun baiño gorroto gehio daola, netzako, e! Orduan sikiera, ba, berdin gatxabek danok eta esan ta, joño, oain... Oain politikak asko izorratu du, e. Gazetik ya 're, joño! Ta, nei, ikusten deten bezela, e! Bai.

19. Gerra garaian aireplanoa jaitsi zen Zarautzen

- **Erref:** ZAR-031/028
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:37:53. **Bukatu:** 00:41:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Lasartetik aireplanoak ateratzen ziren gerra garaian Eibar bonbardatzeko. Alemanak ibiltzen ziren Zarautzen. Aireplano bat Zarautzen jaitsi zela gogoratzen du. Bertakoak fusilatu egin zituzten. Herrian bazekiten aireplanoa jaitisiko zela eta jendea zain zegoen.

Transkripzioa

- Gerra-garaia nola gogoratzen dezu, gerra?

- Ez, nik orduan... Veintiocho... zortzi urte nitun...

- Baiña gogoratzen dezu zeoze?

- Zeak, Lasartetikan aireplanuk ateatzen zian, zea, Eibar o, Eibar o bonbardatzeko. Hoi bai. Geo hamen ta bueltaka ta ibiltzen zian, ta. Bai. Geo alemanak, alemanak 'e ibili zian hamen. Inberto bazan, kamioi zean ta, haiek ez dakit, Galizi alde hortatikan o. Agustiñek esan zian, esan zun lehenguan, gerrako materiala o zean ta, ta nola eamaten zituen, ta. Ni gootzen naiz aireplano bat hamen jatsi zan, treintaixietian uste det, treintaixiete, treitaiotxo, zeakin, salatu in zuen. Hor aireplano hortan zetorren republikanua ta, bi, hiru o, bat, danak, alde hortakua ta. Hamen Zarautzen geatu zan. Urdiña zan gaiñea, bi-motorra. Eta geo harrapatu ta, [...], ta geo fusilatu in zituen haiek, esaten zuenez, bai. Politikuak zian itxura danez, errepublikanuak, o, bai. Joe, ta, hori da marka, e! Hua, nola... guk bagendekiun aireplanua jeixtekua zala, zortzi urte, betzi. Ta nola jakin

zan hua herriyan? Jendia zai zeon asko, e!, zea, aireplanuana. Illunduta jatsi zan, argiyakin ta, bai, ta. Ni hori harritzen naiz, nola jakin zun herriyak aireplano jua etortzekua zala? Ez al zan txibatazua, o. Bai. Urdiña. Gaua pasa ta geo, hurrengo egunen alde in zun txoferrak nunbait, o zea, pilotua... Koño! Frantziko zein da hori? Kosta... famoso hori, hamengo... Hendaia! Hendaia jeixtekua zan, baiña itxura danez, faltsukeia in ta hamen geatu ta hamen zai. Ta harrapatu zituen hoiek, gauez, izango zan, ba... Illundu ta ordu betea o hola sartu zian, sartu zan aireplano hua, bai. Hua ikuskizuna zan, guk aireplanoikan bestela nola ikusi, ta, bai.

20. Zarauzko futbol-taldeak eta bertako jokalariek

- **Erref:** ZAR-031/029
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:41:00. **Bukatu:** 00:43:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:

Pilotan aritzen ziren frontoi-txikian eta futbolean ere ibiltzen ziren. Beti ezagutu izan du Aritzbataldeko futbol-zelaia. "Mollarri" taldea zergatik utzi zuten. Gero beste talde bat sortu zen eta "Txatxin"-ek jokatzen zuen bertan. Elgoibarko taldea izaten zen inguruetan nagusi.

Transkripzioa

- Gainontzian ze? Pelotan, hortxe, frontoi-txikiyan ta ibiltzen giñan, ta. Fubola 're zea, trapuzko baloiakin ta, ta, bai, ahal zan bezela!
- Zuk betitik ezautu al dezu kanpo-fubola hor Azken Portuko hua...
- Aritzbatalde? Kendu zuen hori? Bai! Honbre! Hor Mollarri eon zan orduan Zarautzen ekipua, oso famatua zan probintziyan 'e. Ta tongo o in zuen Donostiarrakin o, ta kendu in zuen Kluba Mollarri. Bai! Ta geo hutsikan eon zan. Asike... hor, milla betzirehun ta berroeita bost arte o hutsikan, ta geo ekipua sortu zan Zarautzen. Soldauak zauden, ba, hor zubi gaiñen, ta. Ta, hango fubolistakin ta abar, ta. Ekipo dezentia ote zan Zarautzen. Txatxiyak 'e jokatzen zun. Txatxin hori, Lizasoain, Donostiarra, Realen ta jokautakua. Tenientia o hola izan behar zun, militarra ta. Haua ta, Eleno ta, zeak 'e, Madriko bat eta... Bizkaikua ta abar ta... [...] zeatzen zan. Hamen nausi beti Elgoibar izaten zan, Elgoibar. Hari irabazten zaila zan. Jendia, ta... jo! Bai.
- Pelotan ta ordun ta futbolean 'e bai, gazte...
- [...] nik ez nun, nik ez nun ikasi puntera jotzen bakarrik, punteraz jotzen bakarrik.

21. Euskaratik erdarara aldaketa

- **Erref:** ZAR-031/033
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:48:10. **Bukatu:** 00:49:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Erdaraz eskolan ikasi zuen. Baserritarrek hobeto egiten zutela euskaraz dio. Nola aldatu zen euskaratik erdarara. Errezoak ere erdaraz egiten zituzten elizan.

22. Bertso-saioak; herriko bertsolariak

- **Erref:** ZAR-031/036
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:52:24. **Bukatu:** 00:54:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:

<p>Bertso-jaialdiak plazan egiten ziren. Txapelketako saio bat ere izan zen Zarautzen. Festetan balkoitik abesten zuten bertsolariek. Herritarren artean ere baziren bertsotan txukun egiten zutenak. Nekazabal bertsolaria.</p>

Transkripzioa

- Zarautzen in al zan bertso-jaialdirik, o? Gogoratzen al dezu?
- Bai! Askoi! Plazan iten zian. Frontoian 'e batian in zan Uztapide, Baxarri, ta geo kanpeonatu bat jokatu zan hamen, Lizaso ta hoiek, Lizaso aita, e! Aita ta hoiek. Ta geo orduan herriko festetan, ba, plazan iten zan balkoitikan, Banco Gipuzcoanoko hortatikan, ta danak han. Ez zeon oain bezela, e!, eztatziya ona behar zan, e!, jolin! Oso, bertsotako afiziyo haundiya izan da hamen, Zarautzen, bai. Ze, karo. Haiñ, haiñ onak ez hua bezelakoik, baiño, bestela 're Saardoteitan ta, bertsolai bastante, [...] politak, e! Orduan, ba, Sasikua ta abar ta. Ta hori berezkua etortzen da, ta. Bazian baserritarrek ondo zeatzen zianak. [...], zea hau, Izeta, Zendoia? Hori gaztexio hori, e, hori. Baiño orduan zeakuak, Nekazabalkua ta, Sasiko Martin... Korderito ezautu al zendun? Haen aita ez zendun ezautu zuk? Nik aurrenengo bertsua Baxarriri entzun niyon biyak manoik mano, Santa Maiñako, Santa Maiñetan in zuen. Ta nik ez nekin artian, ez nitun ezautzen nik, zea, Baxarri ta. Ze bertsolai dotoria zan zea 're, Korderiton aita. Bai! Nekaxabal, Nekaxabal. Ba, aurreneko Basarriri entzun niyona, hantxen goorutzen det nik, zenbat eukiko nitun, ba, hamazazpi bat urte, o hemezortzi, o... holakon bat. Ta, oso ona, e, bertsotan, polita zan oso. Bozik ez, baiño... Korderiton aita.

23. Azken Portuko festak; boxeo

- **Erref:** ZAR-031/040
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:58:20. **Bukatu:** 01:00:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Boxeo
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Erromeria, lokotz-biltzea.. egiten ziren Azken Portuko festetan. Manolo

Yaben eta Aizarnazabalgo Gurrutxaga soinu-joleak egon izan dira bertan. Aurreneko boxeoa txapelketa ere Santa Klaran egin zen 52 inguruan.</p>

24. San Pelaioko ermitaren historia

- **Erref:** ZAR-031/045
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 01:06:18. **Bukatu:** 01:08:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:

<p>San Pelaiotara eta Santa Mañetara ere joaten ziren. Lehenbizikoa izaten zenez, berau izaten zen onena. San Pelaion ermita jarri zuten Iñurritzan santuaren irudia aurkitu zutelako kanalean. Nola aldatu den San Pelaioko festa.</p>

25. Astoa bidea erakusten

- **Erref:** ZAR-031/050
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 01:23:00. **Bukatu:** 01:25:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Errota
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Behien izenak: Motza, Gorri.. Astoa: Txiki. Astoak berak bakarrik jakiten du bidea. Astoak erakusten zien askotan bidea. Errotak. Astoak lotzeko uztaiari "argoilla" deitzen dio.</p>

26. Txakurrarekin gertatutako pasadizoa

- **Erref:** ZAR-031/051
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 01:25:42. **Bukatu:** 01:29:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Arratoi-txakurrak izaten zituzten. Txakurrarekin gertatu zitzaien pasadizoa. Kotxeak jo eta hilda zegoelakoan utzi zuten, eta etxean azaldu zitzaien.

27. Kirola lehen eta orain

- **Erref:** ZAR-101/006
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:03:43. **Bukatu:** 00:05:59
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:

Lehen pilota eta apustuak izaten ziren asko: dema, korrika-apustuak... Orain lehen baino kirol gehiago daude. Apustu bati buruzko anekdota kontatzen du. Orain apustuak ez dira egiten ia. Gehienbat pilotan ibiltzen zen bera. Atletismorako zaletasuna ere bazegoen Zarautzen.

Transkripzioa

- Ba orduan kirola pelota zan asko, ta apustua're asko izaten zen proba o dema deitzen zakon hori. Ta gaiñontzian korrika apostuak Zarautzik Aya, ta holakuak izaten zian. Geo, ba, fubola're bazan puskat, baiño oain aiña ez. Ta oain kirol geyo daude orduan baiño: eskubaloia ta abar. Donostitik Aya apustu bat jokatu zan zelebria, zeako, Elkanoko Lertxundikua ta Kantabriko zana: loriya zan oso Kantabrikua, ta in ber zun Lertxundik biyak pixatu, ta Kantabrikon pixua hartu ber zun, bizkarren, o plomuz o abar. Ta jokatu zen Zarautzik Getaya, ta irabazten zijuala ya aillegatuan, gaizkitu zan Lertxundi ta iya hillen hortxe eon zan. Ta galdu ein zun apostua, irabazi ber zun apustua, presaka hasi zalako. Ta gaiñontzian, demak eta're izaten zian orduan, puntu noizbait orain koperatibako plazako onduan hor: frontoia, ta dema plaza, ta korrika apostuak, ta itxuli-bueltaka ta... Hola iten zian deportiak orduan, orain diferentiak. Oain ez deu, ahitu zan dema, Zarauzkua behintzat. Orain beste herritan egiten de, baiño hemen ez da egiten. Ta apustuk'e, korrika apustuk ta hoyek'e bukatu zian.

- Zein kirol ziren gehienbat egiten zenituenak?

- Ordura? Ba, pelota eiten zan orduan geyena, frontoian ez zan tokiya eoten, danak elkarren txandan zai eoten giñen. Pelota geyena, lehen esan deten bezela. Ta gaiñontzian, korrika apustua, ta bueno, korrika legian hor ibiltzen zan, Zarautzen atletismoan'e bazan gogo pixkat.

28. Gaztetako anekdotak

- **Erref:** ZAR-101/011
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:07:49. **Bukatu:** 00:08:43
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Behin gurdi gainetik erori, eta usaimena galdu zuen. Beste batean, euritan zihoazela lagun-taldean, mandoa irristatu eta han izandako erreakzioak kontatzen ditu.

Transkripzioa

- Ta zure anekdotikan?

- Ba anekdotak, badakizu, beti izaten dia, baiño momentu hontan ez dia

asko gogoratzen... Ba, batian goatzen naiz, [...] nentorrela, karro gaiñetikan erori nintzan, ta zortzi egunian klinikan eon nintzan kokotian kolpia hartuta, ta usaya galdu nun, ta harrezkeotikan usaiikan gabe nao. Bai, beste batian'e, goatzen naiz, mutil koskor mordo batekin banijoan, ta euriya hasi zan, ta azkarregi guazen, ta labaindu zan mandua, ta erori, ta nahiko larri. Han danak umiak nearrez batzuk, eta besteak parrez, ta holaxe gertatu zan. Holakotxe batzuk bai, baiño momentu hontan ez dia, ez naiz geyo goatzen.

29. Arrantza lehen eta orain

- **Erref:** ZAR-101/016
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:12:00. **Bukatu:** 00:13:49
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Lan-tresnak
- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Antxoa
- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Olagarroa
- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Txibiak eta txipiroiak
- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Beste batzuk
- Itsasoa » Arrantza motak » Kostaldeko arrantza

Laburpena:

<p>Arrantzan zer harrapatzen zuten azaltzen du. Lehen arrain gehiago zegoen, eta hobe izaten zen. Nola egiten zuten arrantza azaltzen du. Olagarroa asko jaten zen lehen.</p>

Transkripzioa

- Ta lehen arrai gehiena zer zegoen?
- Orduan, ba, oraingo aldian olarru asko harrapatzen zan eskuz, ta gaiñuntzian lupiya ta holakuak. Txibiak, berriz, oraingo aldian askozeg geyago. Ta antxua, berriz, ze esanik ez: ya bertatikan harrapatzen zituen antxua. Ta oraingo aldian arrai asko, garbiyo zeon. Ta oain gaiña tranpa're ez, arrantzaliak'e sariakin ta askozeg aberatso zan orduan. Orduan arrai geyo jaten gendun, ta arrai hobia oain baiño.
- Lehen zerrekin harrapatzen zen arraia, kaiñaberakin edo?
- Bai, danea, ba olarrotako ba makil batei jarri trapua muturrian, ta harei heltzen ziyon, ta gero eskuakin heldu, ta kanpoa, ta akabatzeko hortzak hagin beai kendu, beak zeukan hagiñak, ta holaxe. Ta oso janari ona, askoek ez due nahi izaten, baiño oso janari ona da olarrua.
- Ta orduan orain bezela ez da, lehen eskuakin eta oain amuarekin?
- Oain ez dao, oain ez dao. Olarruak gutxitu dia, oso gutxi dao. Horko, esaten duenez, otarrak jartzen ditue nekoretako, ta txokorruak eta harrapatzeko, ta hoita sartzen da olarrua, ta hor galtzen da. Ta orain ez dao len bezelako... Len olarrua ikeragarri harrapatzen zan hamen. Ta hor ez zun kiatsa earra eukitzen, usteltzen o sekutzen, baiño geo oso pobriantzat janari ugariya ta oso ona zan, olagarru-zopa ta patatakin'e bai, ta jendiak asko jaten zun oaingo aldian.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com